

Савастєєва О. М.

*д. е. н., професор, завідувачка кафедри обліку і фінансів
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова,
м. Одеса, Україна*

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ БАЗИС ДІЯЛЬНОСТІ ГЛОБАЛЬНИХ МІЖНАРОДНИХ КОРПОРАЦІЙ

В умовах сучасного світу як внутрішнє, так і зовнішнє середовище корпоративного бізнесу суттєво трансформувалося, що знаходить практичне втілення в збільшенні регуляторного навантаження з боку профільних інституцій, запровадженні в Сполучених Штатах Америки так званого «закону Сарбейнса-Окслі» в 2002 році, а також характеризується активізацією

заходів щодо нівелювання впливу світової фінансової кризи та загроз глобальній енергетичній безпеці тощо. Зазначене стало фактором додаткових витрат на вдосконалення і модернізацію концептуально-інституційної структури глобальних міжнародних корпорацій, призвело до зміни діючих систем корпоративного управління, стало наслідком мінімізації розбіжностей щодо стилю корпоративного менеджменту в регіональному та глобальному масштабах. Водночас, зазначене виявилось однією з ключових перешкод для ефективної діяльності корпорацій транснаціонального типу.

Відповідно до існуючих наукових досліджень, «підвищення інтересу до збільшення ефективності корпоративного управління відбулося в першу чергу через скандали, пов'язані з корпоративним управлінням, скоєні такими основними корпораціями, як "Enron", "Waste Management, Inc.", "Sunbeam Corporation", "Wright and Co", "Xerox Corporation", "MicroStrategy, Inc.", "Lucent Technologies", у Сполучених Штатах і Європі, частина яких призвела до найбільших в історії банкрутств, що стало причиною кризи довіри до корпоративного сектору» [1, с. 15].

Досліджуючи концептуальні засади уніфікованої системи обліку і звітності в корпоративному управлінні, П. О. Куцик робить наголос на «стиранні кордонів між національними ринками, інтернаціоналізації корпоративного капіталу; перетворенні інформаційних ресурсів та інтелектуального капіталу у найважливіший фактор виробництва; формуванні нових засад конкуренції та принципів корпоративного управління на глобальних ринках; становленні регіональних угруповань як важливих учасників міжнародних економічних відносин» [2, с. 7].

Зберігаючи впевненість в тому, що для розкриття потенціалу ділової активності суб'єктів господарювання важливо застосовувати ефективні процедури аналізу та консолідації облікової інформації в розрізі всіх джерел її походження [3], зазначимо, що корпорації, в залежності від прийнятих моделей корпоративного управління, використовують різні процедури розкриття обліково-аналітичної інформації, що пов'язано головним чином із характерними особливостями різних національних правових систем. Також відрізняються

різноманітністю системи регулювання обліку, які визначаються ключовими суб'єктами глобального ринку. В даному контексті мова йде щодо трьох головних основних рівні публічних та приватних структур:

1) глобальний рівень, в рамках якого діють принципи корпоративного управління Організації економічного співробітництва, IAS/IFRS;

2) регіональний рівень, в рамках якого діють директиви Європейського союзу;

3) національний рівень, регламентований діючими національними обліковими стандартами.

Втім, в межах світових країн існують характерні суттєві відмінності щодо порядку та пріоритетів розкриття корпоративної облікової інформації, що визначаються національною законодавчою базою з питань бухгалтерського обліку і які адаптовані до специфічних рис функціонування національної облікової системи.

Загалом, в діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання, внаслідок гармонізації Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку з Міжнародними стандартами фінансової звітності, що відображено в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [4], відбувається інтеграція ключових параметрів англо-американської моделі обліково-аналітичного забезпечення. Зазначена система, з однієї сторони, є принципо-орієнтованою та не схожа до більш жорстко регульованої правило-орієнтованої системи стандартів GAAP US. З другої сторони, ця система має суттєві відмінності від німецької і японської національних облікових систем.

Як зазначає В. Царук, «щодо облікової системи, старт узгодження вітчизняного бухгалтерського обліку з характерними рисами англо-американської моделі регулювання бухгалтерського обліку закладено ще у 1999 році з введенням в дію національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку. Однак, часткову неадекватність чинної системи облікового забезпечення сучасного корпоративного управління в Україні потребам більшості суб'єктів системи національного корпоративного управління слід визнати однією з пріоритетних

передумов доцільності трансформації й удосконалення системи вітчизняного бухгалтерського обліку» [5]. Погоджуючись з наведеним, зазначимо, що врахування специфіки прийнятої національної моделі корпоративного управління, унікальність якої здебільшого визначається поєднанням характеристик різних світових моделей, має стимулювати розвиток національної облікової системи із збереженням пріоритетності визнання всіх її автентичних особливостей.

Отже, підсумовуючи, зазначимо, що турбулентність сучасного бізнес-середовища визначає виникнення нових викликів. Новітній корпоративний менеджмент вимагає інноваційної та оперативної, а також структурованої інформації, а прийнята облікова система має бути адаптивною до нових вимог та дієво її формувати. Зважаючи на загальноприйняте трактування обліково-аналітичної системи в якості «мови бізнесу» та з огляду на беззаперечність його домінуючої ролі у з'ясуванні стратегічних векторів розвитку бізнес-процесів, зазначимо, що іноді облік, в силу історичних особливостей його організації в різних країнах, вважається нейтральним або взагалі пасивним компонентом корпоративної діяльності. Однак, саме надійний обліково-аналітичний базис дозволяє міжнародним корпораціям знизити ризики турбулентного середовища, викликаного глобальною нестабільністю, та швидко пристосуватися до трансформацій в умовах інноваційної економіки. Водночас, інформаційна архітектура обліково-аналітичного базису має включати наявність автоматизованих систем, баз рейтингових та аналітичних даних, внутрішньокорпоративні комунікації, технологічні і технічні інновації, а також досконалі інформаційні експертні системи.

Список використаної літератури

1. Кузіна Р. В. Корпоративний облік і звітність в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку : монографія. Херсон : Грінь Д. С., 2015. 209 с.
2. Куцик П. О. Концепція уніфікованої системи обліку і звітності в корпоративному управлінні : монографія. Львів : Вид-во ЛТЕУ, 2017. 408 с.
3. Савастєєва О. М., Смирнова М. І. Обліково-інформаційне забезпечення діяльності сектора державного управління. *Дослідження*

фінансових інституцій та інструментів розвитку держави, територій та суб'єктів господарювання: теоретичні, методологічні та практичні аспекти : збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції 24 жовтня 2024 року м. Одеса. Одеса : ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2024. С. 50–52

4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV, зі змінами і доповненнями в редакції від 01.07.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 13.06.2025).
5. Царук В. Еволюція облікової системи під впливом міжнародних практик корпоративного управління. *Міжнародний науковий журнал*. 2021. Випуск 3–4. С. 33–39.